

CÉDRIC GRAS

ALPINIȘTII
,
LUI MÁO

Traducere de Nicolae Constantinescu

POLIROM
2023

Cuprins

De la soviete la maoiști	9
--------------------------------	---

PARTEA ÎNTÂI

XU JING ȘI LIU LIANMAN

Xu Jing, primul alpinist chinez.....	17
Liu Lianman, cerșetorul piscurilor	28
Minya Konka.....	44
Vârful Lenin	65
Spre Everest.....	72
Ghețarul Rongbuk	89
De la piolet la pistol-mitralieră	99

PARTEA A DOUA

CELE PATRU BĂTĂLII

Mallory ca umbră chinezească	113
Tabăra de la 8.500 de metri.....	129

Asaltul asupra vârfului Chomolungma.....	142
Cadavrul lui Irvine.....	151
Vârful!.....	160

PARTEA A TREIA

REVOLUȚIA CULTURALĂ

Nicio dovadă.....	173
Shishapangma, ultimul optmiar	183
Gărzile roșii pe acoperișul lumii.....	193
Reeducarea alpiniștilor himalayani.....	207
Everestul roșu.....	215
Cutremur pentru maoism.....	231
Messner în ascensiune solitară.....	237
Veteranii	245
Ultimele clipe de eternitate	250
<i>Bibliografie succintă</i>	255
<i>Mulțumiri</i>	259

Prim-ministrul chinez Zhou Enlai i-a promis un mare ajutor financiar regelui Mahendra și astfel s-a parafat un tratat de prietenie care stabilea un *statu quo* în așteptarea unor tratative ulterioare. Mai mult ca sigur, guvernul nepalez nu știa nimic despre expediția care urma. Xu Jing și Liu Lianman aveau să transporte bustul lui Mao în vârful Everestului ca să legitimizeze planurile țării lor. Alpinismul este numit adesea nebunie egotistă sau în cel mai bun caz mistică de câteva ființe care nu-i prea înțeleg sensul, dar de data aceasta era vorba de suveranitate. A înfige propriul steag pe vârfurile munților era ceva pe cât de inutil, pe atât de strategic. Cucerirea piscurilor himalayene a fost o chestiune de prestigiu pentru puterile occidentale, dar pentru China era o miză teritorială.

* * *

Șoseaua de pământ bătătorit era plină de fâgașe și tibetani care o rambleiau salutau „cu voioșie” expediția. Când drumul era prea accidentat, camioanele se aventurau în stepa de altitudine, unde unele se împotmoleau pe terenul mlăștinos. Xu Jing, Liu Lianman și camarazii lor au ajuns pe 19 martie în tabăra de bază. Intrarea principală i-a întâmpinat cu enunțuri însuflețitoare: „Eroii ajung în paradis”, „Omul va învinge natura”. În interior se aflau 20 de corturi cu tot atâtea locuri fiecare, acoperite de sloganuri, o cantină, o stație radio, generatoare, o sală de mese pentru adunări, terenuri de sport... Propaganda insista asupra medicilor și infirmierelor

care consultau corpurile robuste după ședințele de gimnastică. Fusese improvizat un cinematograf și o trupă de dansuri venită de la Lhasa înveselea serile, în timp ce santinelele patrolau.

Ierarhia expediției era la fel de greoaie ca tot restul. Birocrația luase altitudine. Este adevărat că Mao prezida simbolic operațiile, dar Han Fudong, care se afla acolo, impunea autoritatea Comisiei Sporturilor și executarea ordinelor mareșalului He Long. Purta veșnic o haină cenușie cu patru buzunare, tipică pentru cadrele Partidului, care contrasta cu uniformele albe ale alpiniștilor. Shi Zhanchun conducea ca de obicei operațiile pe teren și am folosit aici relatarea lui publicată în *Alpine Journal*, precum și altele apărute în presă care par să provină din prima. Niciun participant nu a contestat vreodată versiunea oficială și m-am străduit să fiu eu exeget al prozei maoiste.

În ziua de 25 martie, pe la amiază, cerul era luminos. Era timpul să se elibereze (puțin) de subordonări. S-au adunat cu toții în centrul taberei de bază. Drapelul chinez a fost înălțat spre cerul „senin și strălucitor”. Au intonat imnul național: „Sculați, cei care nu mai vreți să fiți sclavi! Din trupul nostru vom construi noul mare zid!”. Potrivit relatării oficiale – dar o credem cu dragă inimă –, fiecare membru al expediției a jurat solemn „să lupte până la ultima suflare a ultimului om”. Shi Zhanchun a rostit un discurs entuziasmant înainte de a da „ordinul de plecare”. Nu mai puțin de 60 de alpiniști s-au pus în mișcare pe ghețarul estic Rongbuk.

Xu și Liu nu făceau parte din acel grup. Plecaseră în ajun ca cercetași ca să deschidă accesul la pasul nordic. Totul era orbitor, stânca înghețată, cerul lăptos. La sfârșitul lui martie, temperaturile coborau cu ușurință încă până la minus 20 de grade și zăpada era în continuare abundentă. Relatările oficiale susțineau că oamenii cântau și aplaudau uitând de oboseală: „Suntem alpiniști, suntem războinicii munților...”. Din cauza lipsei de oxigen, e mai probabil să fi fredonat sau chiar să fi murmurat, dar chiar și-așa... Cei însărcinați cu propaganda scriau într-un birou de la Beijing rareori expus vreunui viscol.

Din ghețarul Rongbuk se desprindeau turnuri enorme de gheață. Xu Jing marca labirintul cu ajutorul unor fanioane roșii. Lăsa indicații pentru grosul expediției. Itinerarul șerpuaia printre seracuri și penitenții de zăpadă* când nu continua pe morenele laterale. Tabere intermediare erau instalate mai mult sau mai puțin pe aceleași amplasamente ca ale britanicilor. Chinezii au descoperit cutii de conserve ruginite, încălțări din piele, incinte din pietre și chiar cilindri încă plini cu oxigen. Era cu neputință să ignore acele urme ale predecesorilor și, în cea de-a treia zi, pe când se apropiau de pasul nordic,

---

* Stâlpi care se formează la intersecția mai multor cavități, numiți astfel deoarece se aseamănă ca aspect cu participanții la procesiunile spaniole de penitenți din Săptămâna Mare (n.tr.).

cineva a observat o pată ciudat de neagră. Xu Jing și Liu Lianman au făcut o descoperire macabră.

Era cadavrul unui european mumificat de frig și culcat pe o parte, cu oasele albe. Descrierile nu concordă întotdeauna, dar se menționează adesea un sac de dormit înfășurat în jurul picioarelor, precum și câteva lucruri: rucsac zdrențuit și scurtă de puf decolorată, sfâșiată. În ziarul *Soviet Sport* din 15 iunie 1960, s-a făcut dezvăluirea că alpiștii chinezi găsiseră „cadavrul unui bărbat îmbrăcat în costum verde decolorat din stofă englezească”. În loc să se treacă sub tăcere acele tentative britanice, se prefera prezentarea dovezilor eșecurilor lor dramatice. Potrivit lui Xu Jing, au îngropat cadavrul în zăpadă și au predat obiectele autorităților. Asta dacă nu cumva el și camarazii lui i-au spart craniul cu lovituri de piolet, ca să se descarce. O presupunere emisă atunci de o revistă, *Traveler*, care cita chiar agenția Xinhua...

Era vorba cu siguranță de cadavrul lui Maurice Wilson, alpinist începător și iluminat care pornise singur să escaladeze Everestul în 1934. Omul aterizase în India la capătul unei epopei aeronautice rocambolești și se grăbise să angajeze șerpașii unei expediții engleze de recunoaștere precedente. Intrat ilegal în Tibet, eșuase la baza pasului nordic, pierind din cauza foamei și a temperaturilor scăzute. Cadavrul lui fusese menționat deja de expediția lui Eric Shipton din anul următor. În Himalaya, cadavrele se conservă decenii întregi în gheață. Alpiștii le cunosc, chiar le cartografiază. Devin repere.

Așadar, grupul lui Xu Jing și Liu Lianman a ajuns în cercul glaciar nordic. Acolo, la 6.400 de metri, a fost instalată tabăra de bază avansată. Alpinii au privit îndelung zidul alb presărat cu seracuri suspendate. Acel pas era cheia traseului tibetan. O stație meteorologică făcea parte din corturile joase unde se îngrămădeau echipamentul și infirmeria. Totul era pregătit pentru sosirea grosului trupelor. Iacii nu mergeau mai departe și, dincolo de acea limită, totul trebuia cărat de oameni pe un itinerar abrupt și deosebit de periculos.

În ziua de 27 martie, dimineața, grupul lui Xu Jing și Liu Lianman a atacat peretele de zăpadă și de gheață. Înalt de 400 de metri diferență de nivel, acesta era înclinat pe alocuri până la 70 de grade și brăzdat de crevase. Avalanșele amenințau și șapte hamali își pierduseră viața acolo în 1922, în timpul premierei britanice. Xu Jing a căutat o cale pentru ai lui, asigurat cu corzi roșii asemenea comunismului. S-au căznit atât de mult, încât o zi n-a fost de ajuns și s-a mai stârnit și o furtună. Au fost constrânși să bivouacheze la 6.900 de metri, pe niște pante îngrozitor de abrupte. În zori, au făcut cale întoarsă fără să fi putut să se instaleze la „poarta Everestului”. Au considerat totuși că marcaseră itinerarul și au coborât până la tabăra de bază. Prima misiune fusese îndeplinită. Chinezii au numit această strategie „cele patru bătlții”: trei aclimatizări la altitudine și apoi asaltul.

„Cea de-a doua bătlție” a început pe 6 aprilie și, cinci zile mai târziu, Xu Jing și Liu Lianman au dat din nou piept cu pasul nordic. Un vânt violent bătea din

nord-vest. Au avut nevoie de ore întregi ca să ajungă la acea șa pe care englezii o atinseseră încă de la prima lor recunoaștere, în 1921... Tabăra 4 a fost instalată la 7.007 metri și, de acolo, urmarea părea clară. Itinerarul continua pe o creastă secundară care se înălța până la colosala coamă nord-estică, blocată de proeminente stâncoase. Până atunci, ele puseseră capăt tuturor tentativelor. Xu Jing și Liu Lianman le-au examinat atent prin binoclu. Destinul lor avea să se joace acolo sus. Mai rămăseseră 1.800 de metri diferență de nivel în iadul cerului. Tot ce învățaseră, scurta lor experiență, toate astea aveau un singur punct final: acel pisc de deasupra lor, Chomolungma.

Cartierul general a trimis în urma lor „o unitate” – și vocabularul era militar – pentru echiparea traseului. Oamenii au săpat trepte, au întins corzi fixe. Agitația de la mare altitudine a durat zile în șir. Hamalii făceau drumuri dus-întors cu încărcături mari, în timp ce – rapoartele nu sunt foarte clare – Xu Jing, Liu Lianman și alții urcau până pe la 7.300 de metri în hanoracele lor albastre. Făceau mari eforturi într-un peisaj format din vârfuri imaculate, cu capul plecat spre încălțările cu colțari grei, legați în coardă la nivelul mijlocului și al bustului. Au fost nevoiți să se retragă repede din cauza unei furtuni violente. Un om de știință a fost evacuat de urgență spre tabăra de bază avansată, unde avea să moară de un edem pulmonar...

Pe 19 aprilie, „a treia bătălie”. Xu Jing nu mai era deschizător de traseu. Shi Zhanchun voia să-și conducă